

תפילת "נחם" בל' באב

11 ירושלמי תענית ב/ב

יחיד בתשעה באב צריך להזכיר מעין המאורע. ומהו אומר? "רחם" יי' אלהינו ברחמיך הרבים ובחסדיך הנאמנים עלינו ועל ישראל עמך ועל ירושלם עירך ועל ציון משכן כבודך ועל העיר האבילה ההרוסה השוממה הנתונה ביד זרים הרמוסה בכף עריצים ויבלעוה לגיונות ויחללוה עובדי פסילים כי לישראל עמך נתתה באהבה לנחלה ולזרע ישורון ירושה הורשתה כי באש החרבתה ובאש אתה עתיד לבנותה כאמור ואני אהיה לה נאם יי' חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה."

12 שולחן ערוך אורח חיים הלכות תשעה באב ושאר תעניות סימן תקנז

בתשעה באב אומר בבונה ירושלים: נחם ה' אלהינו את אבלי ציון וכו', ועננו בשומע תפלה; ואם לא אמר לא זה ולא זה, אין מחזירין אותו. הגה: והמנהג פשוט שאין אומרים נחם רק בתפלת מנחה של תשעה באב, לפי שאז הציתו במקדש אש ולכן מתפללים אז על הנחמה (רוקח ואבודרהם). מי שאכל בת"ב, יאמר נחם בברכת המזון (מהרי"ל).

13 תהלים קא:ז

לֹא יֵשְׁבוּ בְּקֶרֶב בֵּיתִי עֲשֵׂה רַמְיָה דְּבַר שְׁקָרִים לֹא יִפְזֹן לְנֶגֶד עֵינָי:

14 מגן אברהם סימן תרכג

א (פמ"ג) (מחה"ש) לשקיעת החמה - היינו סוף שקיעה שהוא צאת הכוכבי' כמ"ש התוס' עב"י סי' תקס"ב וכ' הב"ח עכשיו שנוהגין שממשיכין התפלה גם בלילה אין למחות בידן דסוברים כר"ף ורא"ש אך צריך ליזהר להתחיל בעוד היו' גדול וגם יאמר חרוז בהיום יפנ' וכו' קודם הערב שמש דאל"כ דובר שקרים לפני ה':

15 שולחן ערוך אורח חיים הלכות תענית סימן תקסה סעיף ג

יש אומרים שאין היחיד אומר עננו, כי אם במנחה, שמא יאחזנו בולמוס ונמצא שקרן בתפלתו; אבל שליח צבור, אומרו גם בתפלת שחרית כשהוא מתפלל בקול רם, שא"א שלא יתענו קצת מהקהל; ובארבע צומות, גם היחיד אומרו בכל תפלותיו, דאפילו יאחזנו בולמוס ויאכל שייך שפיר למימר עננו ביום צום התענית הזה, כיון שתיקנו חכמים להתענות בו. הגה: ונהגו בכל הצומות שלא לאומרו כי אם במנחה, מלבד שליח צבור שאומר שחרית כשמתפלל בקול רם.

נוסח(א) הנהוג מאות שנים

נחם ה' אלהינו
את אבלי ציון
ואת אבלי ירושלים
ואת העיר האבלה והחרבה
והבזויה והשוממה
האבלה מבלי בניה
והחריבה ממעונותיה
והבזויה מכבודה
והשוממה מאין יושב
והיא יושבת וראשה חפוי
כאישה עקרה שלא ילדה
ויבלעה ליגיונות
ויירשוה עובדי פסילים
ויטילו את עמך ישראל לחרב
ויהרגו בזדון חסידי עליון
על כן ציון בְּמַר תבכה
וירושלים תתן קולה:
"לבי לבי על חלליהם
מעי מעי על חלליהם"
כי אתה ה' באש הצתה
ובאש אתה עתיד לבנותה
כאמור: ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש
סביב ולכבוד אהיה בתוכה
ברוך אתה ה',
מנחם ציון ובונה ירושלים

הצעת נוסח

נַחֵם יי אֱלֹהֵינוּ
אֶת אַבְלֵי בַּיִת קִדְשְׁךָ
וְאֶת נְאֻמֵי צִיּוֹן עִירְךָ
הַכְּמֵהִים לְשִׁיבַת שְׂכִינְתְּךָ.
עַד מָתִי תֵּשֵׁב מוֹרְיָה
אֲמַלְלָה וּבְזוּיָהּ, צוֹעֵקֶת וּמִתְחַנְּנֶת?
דְּבִיר דָּוָה - הֵיכָן כְּרוּבֵי?
הֵיכָל הוֹמָה - הֵיכָן גִּירוֹתֵי?
אֲרִיאֵל שׁוֹאֵג - הֵיכָן אֲשִׁי?
עֲזָרָה זוֹעֵקֶת - הֵיכָן כּוֹהֲנֵי?
וְהָהָר בְּמַר בּוֹכָה - הֵיכָן בְּנֵי?
רְאֵה יי וְהַבִּיטָה
וְהֵשֵׁב שְׂכִינְתְּךָ לְהַר מְרוֹמְךָ
וַיִּקַּר תִּפְאָרְתְּךָ לְבַיִת בְּחִירְתְּךָ
וְאֵשׁ קִדְשְׁךָ לְמִזְבֵּחַ הַיְכָלְךָ
כִּי אַתָּה יי בְּאֵשׁ הַצִּתָּהּ
וּבְאֵשׁ אַתָּה עֹתִיד לְבַנוֹתָהּ
כְּאִמּוֹר: וַאֲנִי אֶהְיֶה לָּהּ נְאוֹם יי חוֹמַת
אֵשׁ סָבִיב וּלְכָבוֹד אֶהְיֶה בְּתוֹכָהּ.
בְּרוּךְ אַתָּה יי
מְנַחֵם צִיּוֹן וּבּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם